

Lov å være bli'?

Det er lov å være bli', sang Jens Book-Jensen. Men det får være måte på, kontrer Barbara Ehrenreich i sin bok *Livets lyse sider*, og fremstiller den positive tenkningen som en feiltolkning på linje med den deprimertes. Med dette ender positiv psykologi som lite annet enn et kvasivitenskapelig alibi for denne kulturelle misforståelsen.

Kulturell korreks

Ehrenreichs bok fungerer best nettopp som en kulturkritikk av en positiv tenkning som kaster blår i øynene på folk. Som når tenkningen gir individet ansvaret for enhver utfordring i livet: Har du kreft, har du fått en gave! Nedbemannes det, tenk positivt og ting ordner seg! Tenkningens foreløpig siste testament, *The Secret*, gir bud om at bare *du* tenker rett, vil det gå deg bra. Slik blir den positive tenkningen en ideologi som individualiserer løsningene selv på kollektive utfordringer, som legitimerer en politikk som øker de sosiale forskjellene, som passiviserer oss fra å gjøre noe med situasjonen og samfunnet, og i stedet legger alle problemer inne i individet.

Som kulturell korreks er Ehrenreichs bok mer enn leseverdige. Men kulturen den er rettet mot, er amerikansk, tidvis så amerikansk at den oppleves mindre relevant for en norsk leser. Som i kapittelet «Gud vil at du skal være rik». Vi har gladkristne i Norge også, men en selvbetjeningsteologi som forteller at du kan få alt bare du ber Gud om det, føles såpass fremmed blant norske bedehus at jeg bare blarfer gjennom sidene. Og jo, det finnes coacher og motivasjonsguruer her til lands også, men igjen blir jeg mer sittende og tenke «de amerikanerne, de amerikanerne» enn å oppleve teksten som veldig relevant for vår andedam.

Retorisk – men forfriskende

Kapittelet om positiv psykologi treffer bedre, men skjemmes av at Ehrenreich hviler mye av fremstillingen på sitt møte med en heller usympatisk Martin Seligman. Kritikkk av typen «kan du stole på en tradisjon som ledes av en så usympatisk person» blir unødig flat. Kapittelet ville tjent på mer substans og mindre retorikk, spesielt når forfatteren faktisk redegjør for forskning og kilder som gir oss et forfriskende annerledes blikk på psykologiens siste store trend. For det er til ettertanke når hun forteller om positive psykologer som heller vil være pseudovitenskapelige coacher enn forskere, heller fremme arbeidsgiveres inntjening enn samfunnets lykke, heller betone den enkeltes ansvar for egen lykke fremfor omgivelsenes betydning for livet.

Kanskje har den positive psykologien endt opp som et Frankensteins monster på Soma. Det er i så fall synd for en psykologi som i sin tid fungerte som en nødvendig korreks til «den negative psykologien», men som nå snarere har endt som et forsvar for et konservativt status quo.

Anmeldt av Bjørnar Olsen